

Г. О. СЛАБКИЙ¹, І. С. МИРОНЮК¹, О. Ю. КАЧУР², В. Й. БІЛАК-ЛУК'ЯНЧУК¹

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЖИТТЯ ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

¹ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна

²ПВНЗ «Київський медичний університет», м. Київ, Україна

Мета: дослідити та проаналізувати стан підготовки магістрів громадського здоров'я до управління якістю життя населення.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження стали освітня програма і навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 229 «Громадське здоров'я» (ОП «Громадське здоров'я» Ужгородського національного університету); робоча програма навчальної дисципліни «Управління якістю життя» даної освітньої програми. В ході проведення дослідження використано методи структурно-логічного аналізу та бібліосемантичний.

Результати. У статті наведено опис та структуру навчальної дисципліни. Програма навчальної дисципліни «Управління якістю життя» підготовки магістрів громадського здоров'я складає 120 навчальних годин (4 кредити) із яких 61,7 % у студентів денної форми навчання та загального навантаження, а у студентів заочної форми навчання цей показник становить 88,3 % відповідно. Програма включає 10 навчальних тем з основних напрямків забезпечення високої якості життя населення. Програма забезпечує набуття здобувачами вищої освіти низки загальних та фахових компетентностей, які дозволять магістрам громадського здоров'я забезпечувати управління якістю життя населення територіальної громади.

Висновки. Програма дозволяє забезпечити оволодіння студентами необхідними для практичної роботи компетенціями.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: громадське здоров'я; магістри; підготовка; управління якістю життя.

В Україні відбувається активне впровадження системи громадського здоров'я та проводиться підготовка відповідних спеціалістів для неї у низці закладів вищої освіти країни [3, 5, 6]. У рамках даної роботи серед основних оперативних функцій громадського здоров'я важливе значення мають такі: ОФГЗ 2: Виявлення пріоритетних проблем із здоров'ям та загроз здоров'ю на рівні місцевих громад; ОФГЗ 4: Оперативні функції захисту здоров'я (в галузі гігієни навколишнього середовища, гігієни праці, безпеки продуктів харчування тощо); ОФГЗ 6: Укріплення здоров'я; ОФГЗ 9: Основна комунікація в інтересах громадського здоров'я [2], виконання яких дозволяє забезпечити високу якість життя населення [4]. Під якість життя розуміється ступінь відповідності умов і рівня життя науково обґрунтованим нормативам або визначеним стандартам [7]. У більш широкому сенсі під якість життя також розуміють «комплексну характеристику умов життєдіяльності населення, яка виражається в об'єктивних показниках і суб'єктивних оцінках задоволення матеріальних, соціальних та культурних потреб і пов'язану зі сприйняттям людьми свого положення в залежності від культурних особливостей, системи цінностей і соціальних стандартів, існуючих у суспільстві» [1]. Для того щоб працівники системи громадського здоров'я проводили вказану роботу, вони мають володіти необхідними загальними і фаховими компетенціями (визначеним набором знань, умінь та навичок), яких їм не-

обхідно набутти під час навчання. Тому важливою є відповідність змістовного наповнення та обсягу відповідних навчальних дисциплін програм підготовки спеціалістів з громадського здоров'я для набуття таких компетенцій. Наведене визначило актуальність даного дослідження.

Мета роботи: дослідити та проаналізувати стан відповідності підготовки магістрів громадського здоров'я на додипломному рівні освіти для виконання ними функцій управління якістю життя населення.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження стали освітня програма і навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 229 «Громадське здоров'я» (ОП «Громадське здоров'я» Ужгородського національного університету); робоча програма навчальної дисципліни «Управління якістю життя» даної освітньої програми. В ході проведення дослідження використано методи структурно-логічного аналізу та бібліосемантичний.

Результати дослідження та їх обговорення. Метою вивчення навчальної дисципліни «Управління якістю життя» є ознайомлення з базовими знаннями з теорії та методології управління якістю життя, принципами побудови і функціонування системи управління якістю життя, забезпечення вивчення нормативно-правових, організаційних та економічних питань щодо сучасних систем управління якістю життя.

Представляємо опис навчальної дисципліни. В таблиці 1 представлено розподіл навчальних годин вивчення дисципліни за формами підготовки та видами навчальних занять.

Таблиця 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Управління якістю життя»

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4,0	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	2-й	2-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	1-й	1-й
	Лекції:	
	20 год	14 год
	Практичні (семінарські):	
	26 год	0 год
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	–	–
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	74 год	106 год

Загалом на викладання вказаного предмета згідно з навчальним планом виділено 120 навчальних годин (4 кредити ЄКТС). При цьому розподіл навчальних годин для студентів денної та заочної форм навчання значно відрізняється. На самостійну роботу студентів виділено 74 навчальні години – 61,7 % загального наван-

таження, а у студентів заочної форми навчання цей показник становить 106 навчальних годин – 88,3 % відповідно. Видом підсумкового контролю є усний екзамен.

Далі наводимо структуру навчальної дисципліни для студентів денної форми навчання (табл. 2).

Таблиця 2. Структура навчальної дисципліни «Управління якістю життя» для студентів денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
Тема 1. Методологічні підходи до дослідження якості життя населення в провідних країнах світу та Україні	12	2	2	–	–	8
Тема 2. Дослідження індивідуальної якості життя залежно від стану здоров'я	12	2	2	–	–	8
Тема 3. Основні показники і критерії якості життя	14	2	4	–	–	8
Тема 4. Характеристика умов і факторів, що впливають на якість життя	12	2	2	–	–	8
Тема 5. Соціально-економічні детермінанти формування якості життя	12	2	2	–	–	8
Модульна контрольна робота	2		2	–	–	
Модуль 1	64	10	14	–	–	40
Тема 6. Рівень відповідального ставлення до особистого здоров'я як фактор формування якості життя	10	2	2	–	–	6
Тема 7. Місце соціальних стандартів у системі управління якістю життя	10	2	2	–	–	6
Тема 8. Показники здоров'я населення як складова частина якості життя. Комплексна оцінка здоров'я населення	10	2	2	–	–	6
Тема 9. Методи управління якістю життя в системі громадського здоров'я	12	2	2	–	–	8
Тема 10. Державне управління якістю життя населення	12	2	2	–	–	8
Модульна контрольна робота	2		2	–	–	
Модуль 2	56	10	12	–	–	34
Разом за семестр	120	20	26	–	–	74

Аналіз наведених у таблиці 2 даних вказує на те, що в структурі навчальної дисципліни затверджено 10 навчальних тем, які складають два модулі і передбачають проведення двох модульних контрольних робіт. Вивчення кожної теми студентами передбачає ознайомлення їх із матеріалом лекцій, участь у практичних заняттях та самостійне засвоєння теоретичного матеріалу.

У навчальному процесі значна увага приділяється практичним заняттям та самостійній роботі студентів. Вони складають навчальну основу в процесі оволодіння студентами необхідними для майбутньої професійної діяльності компетенціями.

Для прикладу наводимо дані про теми та виділені обсяги навчального часу практичних занять для студентів денної форми навчання (табл. 3).

Таблиця 3. Темати та обсяг практичних (семінарських, лабораторних) занять для студентів денної форми навчання

Назва теми	Кількість навчальних годин
Методологічні підходи до дослідження якості життя населення в провідних країнах світу та Україні	2
Дослідження індивідуальної якості життя залежно від стану здоров'я	2
Основні показники і критерії якості життя	2
Характеристика умов і факторів, що впливають на якість життя	2
Соціально-економічні детермінанти формування якості життя	2
Модульна контрольна робота	2
Рівень відповідального ставлення до особистого здоров'я як фактор формування якості життя	2
Місце соціальних стандартів у системі управління якістю життя	2
Показники здоров'я населення як складова частина якості життя. Комплексна оцінка здоров'я населення	2
Методи управління якістю життя в системі громадського здоров'я	2
Державне управління якістю життя населення	2
Вплив сімейного життя на якість життя її членів	2
Модульна контрольна робота	2
Всього	26

Аналіз наведених у таблиці 3 даних вказує на те, що для проведення практичних занять за кожною темою робочою програмою дисципліни передбачено по дві навчальні години. А базами проведення практичних занять, окрім аудиторій кафедри, є Обласний центр громадського здоров'я та територіальні громади, з якими укладені відповідні угоди.

Далі було досліджено та проаналізовано структуру самостійної роботи студентів денної та заочної форм навчання. Отримані дані наведено в таблиці 4.

Аналіз наведених у таблиці 4 даних вказує на те, що теми самостійної роботи студентів здебільшого не повторюють загальні теми за предметом, а значно їх розширюють. Кількість навчальних годин, які виділені на самостійне вивчення конкретної теми, різняться залежно від складності теми.

У ході дослідження було встановлено, що самостійна робота виконується студентом у вигляді конспекту/робочого проекту згідно з визначеними завданнями у навчальному зошиті з дисципліни та підготовки презентації за визначеною темою. Кожний студент під час проведення першої зустрічі з викладачем отримує персональне завдання на проведення оглядово-аналітичного дослідження з вивчення літературних даних по

конкретному розділу якості життя населення з вивченням детермінант негативного та позитивного впливу на нього і визначення задач та функцій системи громадського здоров'я по рішенню виявлених проблем. Виявлення проблем і проведення цільових заходів може бути особливо ефективним на рівні громад, крім проблем, які підлягають рішенню на державному рівні.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетенцій, як:

загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;
- здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- здатність працювати в міжнародному контексті;

Таблиця 4. Структура самостійної роботи студентів за дисципліною «Управління якістю життя»

Назва теми	Кількість навчальних годин	
	денна	заочна
Теоретико-методологічні аспекти дослідження якості життя населення	5	6
Методологія вивчення та розрахунків якості життя населення в провідних країнах світу	5	10
Методологія вивчення та розрахунків показників якості життя населення в Україні	5	10
Методологія вивчення та розрахунків показників індивідуальної якості життя населення	5	10
Основні показники і критерії якості життя	5	10
Характеристика умов і факторів, що впливають на якість життя	8	10
Місце соціальних стандартів у системі управління якістю життя	6	10
Життя як цінність. Ставлення до смерті та помирання як моральна проблема	9	10
Фізичне благополуччя як складова частина якості життя. Фізичний розвиток людини	8	10
Показники здоров'я населення як складова частина якості життя. Комплексна оцінка здоров'я населення	10	10
Підготовка презентації з впливу визначених детермінант на якість життя населення	10	10
Всього годин	74	106

– здатність приймати обґрунтовані рішення;
– здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

– здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства і необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав та свобод людини і громадянина в Україні;

– здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);

спеціальні (фахові):

– здатність оцінювати основні демографічні та епідеміологічні показники, інтерпретувати і порівнювати значення та тенденції зміни основних детермінант, що чинять вплив на здоров'я у розрізі різних груп населення в Україні, Європейському регіоні і світі, застосовувати основні поняття та концепції епідеміології і статистики при плануванні, проведенні та інтерпретації результатів досліджень;

– здатність визначати пріоритети громадського здоров'я, проводити оцінку потреб сфери охорони здоров'я, пропонувати науково обґрунтовані заходи і розробляти відповідні висновки та стратегії;

– здатність організовувати заходи з нагляду за станом здоров'я населення;

– здатність формулювати висновки, розробляти прогнози і проводити аналіз впливу різних детермінант на здоров'я населення, визначати потреби різних груп населення щодо здоров'я, базуючись на інформації, отриманій із систем епідеміологічного нагляду;

– здатність розробляти і впроваджувати стратегії, політики й окремі інтервенції у сфері промоції здоров'я, проводити ефективну комуні-

кацію у сфері громадського здоров'я з використання різних каналів та технік комунікації;

– здатність розробляти засновані на доказах стратегії, політики й інтервенції громадського здоров'я, базуючись на методах та підходах громадського здоров'я із залученням зацікавлених сторін і враховуючи необхідність між-секторальної співпраці;

– здатність виконувати управлінські функції та організовувати надання послуг у сфері громадського здоров'я, забезпечувати контроль за якістю надаваних послуг на належному рівні;

– здатність здійснювати адвокацію, комунікацію та соціальну мобілізацію у сфері громадського здоров'я, підтримувати лідерство й залучати та посилювати спільноти з метою збереження і зміцнення здоров'я та благополуччя населення;

Необхідно відмітити, що з метою підвищення ефективності навчального процесу його організація в Ужгородському національному університеті на даній освітній програмі має цикловий характер.

Висновки

Програма навчальної дисципліни «Управління якістю життя» підготовки магістрів громадського здоров'я складає 120 навчальних годин (4 кредити), із яких 61,7 % у студентів денної форми навчання та загального навантаження, а у студентів заочної форми навчання цей показник становить 88,3 % відповідно. Програма включає 10 навчальних тем, що дозволяє забезпечити оволодіння студентами необхідними для практичної роботи компетенціями.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням впливу системи громадського здоров'я на якість життя населення на рівні територіальних громад.

Список літератури

1. Беляева Л. А. Уровень и качество жизни. Проблемы измерения и интерпретации / Л. А. Беляева // Социологические исследования. – 2009. – № 1. – С. 33–42.
2. *Европейский план действий по укреплению потенциала и услуг общественного здравоохранения (документ EUR/RC62/12)*. – Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2012. – 52 с.
3. *Запровадження магістратури за освітньо-науковими програмами як першочергова задача у створенні системи підготовки фахівців для громадського здоров'я* / Г. О. Слабкий І. С. Миронюк, В. В. Шафранський [та ін.] // Україна. Здоров'я нації. – 2017. – № 3 (44). – С. 346.
4. *Плахова О. М. Якість життя населення України в умовах трансформації (соціологічний аналіз) : автореф. дис. ... канд. соціол. наук : спец. 22.00.04 «Соціальна структура, соціальні інститути і процеси»* / О. М. Плахова ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2005. – 20 с.
5. *Про внесення змін до Постанови КМУ від 29.04.2015 року № 266 : Постанова КМУ від 2 лютого 2017 року № 53 [Електронний ресурс]*. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.
6. *Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я : розпорядження КМУ від 30.11.2016 року № 1002-р. [Електронний ресурс]*. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.
7. *Удотова Л. Ф. Социальная статистика* / Л. Ф. Удотова. – К. : КНЕУ, 2002. – 240 с.

References

1. Belyaeva, L.A. (2009). Uroven i kachestvo zhizni. Problemy izmereniya i interpretatsii [Level and quality of life. Problems of measurement and interpretation]. *Sotsiologicheskie issledovaniya – Sociological Research*, 1, 33-42 [in Russian].
2. (2012). *Evropeyskiy plan deystviy po ukrepleniyu potentsiala i uslug obschestvennogo zdavoohraneniya (dokument EUR/RC62/12)* [European action plan for strengthening public health capacities and services]. *Copenhagen, WHO Regional Office for Europe* [in Russian].
3. Slabkyi, H.O., Myroniuk, I.S., Shafranskiy, V.V., Kachala, L.O., & Ratanina, O.M. (2017). *Zaprovadzhennia mahistratury za osvitno-naukovomu prohramamy yak pershocherhova zadacha u stvorenni systemy pidhotovky fakhivtsiv dlia hromadskoho zdorovia* [The introduction of a master's degree in educational and research programs is a priority in creating a system of training for public health]. *Ukraina. Zdorovia natsii – Ukraine. Health of the Nation*, 3(44), 346 [in Ukrainian].
4. Plakhova, O.M. (2005). *Yakist zhyttia naseleння Ukrainy v umovakh transformatsii (sotsiolohichniy analiz)* [Quality of life of the population of Ukraine in the conditions of transformation]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
5. (2021). *Postanova KМУ Pro vnesennia zmin do postanovy KМУ vid 29.04.2015 roku № 266 vid 2 liutoho 2017 roku № 53* [Resolution of the Cabinet of Ministers On amendments to the resolution of the Cabinet of Ministers of April 29, 2015 No. 266 of February 2, 2017 No. 53]. Retrieved from: <http://www.kmu.gov.ua> [in Ukrainian].
6. (2021). *Rozporiadzhennia KМУ Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku systemy hromadskoho zdorovia vid 30.11.2016 roku № 1002-r* [Order of the Cabinet of Ministers On approval of the Concept of development of the public health system of 30.11.2016 No. 1002-r]. Retrieved from: <http://www.kmu.gov.ua> [in Ukrainian].
7. Udotova, L.F. (2002). *Sotsialnaya statistika [Social statistics]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].

QUALITY OF LIFE MANAGEMENT AS A COMPONENT OF TRAINING OF MASTERS OF PUBLIC HEALTH

H. O. Slabkiy¹, I. S. Myroniuk¹, O. Yu. Kachur², V. Yo. Bilak-Lukianchuk¹

¹ Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine

² PHEI "Kyiv Medical University", Kyiv, Ukraine

Purpose: to study and analyze the state of training of masters of public health to manage the quality of life of the population.

Materials and Methods. The educational program and curriculum for the training of higher education applicants of the second (master's) level of education in the field of knowledge 22. Health care, specialty 229. Public health (EP "Public Health" of Uzhhorod National University) and the syllabus of the discipline "Management of the Quality of Life" of this educational program were used as the materials of the study.

Method of structural and logical analysis and bibiosemantic method were applied in the course of study.

Results. The article gives a description and structure of the discipline. The program of the discipline "Management of the Quality of Life" for training the masters of public health is composed of 120 academic hours (4 credits), of which 61.7 % are for full-time students, and for part-time students this index is 88.3 %, respectively. The program includes 10 educational topics in the main areas of ensuring a high quality of life of the population. The program provides higher education students with a number of general and professional competencies that will allow masters of public health to manage the quality of life of the population of the local community.

Conclusions. The program gives aal the possibilities to the students to master the competencies necessary for practical work.

KEY WORDS: **public health; masters; training; management of the quality of life.**

Рукопис надійшов до редакції 15.11.2021 р.

Відомості про авторів:

Слабкий Геннадій Олексійович – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри наук про здоров'я Ужгородського національного університету.

Миرونюк Іван Святославович – доктор медичних наук, професор, декан факультету здоров'я та фізичного виховання Ужгородського національного університету.

Качур Олександр Юрійович – доктор медичних наук, професор кафедри громадського здоров'я та мікробіології ПВНЗ «Київський медичний університет».

Білак-Лук'янчук Вікторія Йосипівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри наук про здоров'я Ужгородського національного університету.